

Теорія «сродної праці»

Іван МЕЗЕНЦЕВ, здобувач освіти

*Науковий керівник – Наталя БІЛЬЧУК, канд. філос. наук, доц.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Безперечно, постать Григорія Савича Сковороди є одною з найвідоміших в українській культурі. Це ім'я відомо й поза межами країни, в першу чергу, як великого філософа. Вчення і філософія Г. Сковороди були актуальними і визнаними ще в XVIII ст. й залишаються такими донині.

Саме Григорія Сковороду вважають засновником філософії в Україні, з нього почалася релігійна філософія, формування справжньої школи вітчизняних мислителів, які не тільки рівнялися на європейських філософів, а й розвивали вітчизняну філософську думку. Григорій Савич торкався у своїх працях різних сторін людського буття. Він намагався висвітлити теми щастя людини, самопізнання особистості та її сенсу життя.

Григорій Савич стверджує, що самопізнання та духовний розвиток людини – це і є ціна за справжнє щастя, яке так необхідно людині. Саме ці принципи і є фундаментом етичного вчення філософа-просвітителя.

Вчення Г. Сковороди привертає особливу увагу сучасників, тому що орієнтовано на внутрішній світ людини, яка в собі самій шукає справжніх благ, «копає всередині себе колодязь тієї води, що зросить і її дім, і сусідський» -

писав філософ у листі до близького друга та учня М. Ковалинського. Головними порадами філософа, щодо вибору гідного життєвого шляху й досягнення особистого щастя, є самопізнання і богопізнання, які за суттю ідентичні, адже людина, що керується принципом «пізнай себе», приходиться до Бога. На думку Г. Сковороди, така особистість сама стає щасливою та робить щасливими інших.

Варто зазначити, що саме Г. Сковорода один з перших наголосив, що основою правильного, відповідного природі розвитку особистості, який веде до щасливого життя, є «сродні» (тобто закладені «з роду», з народження) здібності та обдарування людини. А перед кожним вихователем, педагогом стоїть відповідальне завдання – розвивати природні здібності людини.

Проблемі сродної праці присвячено чимало праць митця, зокрема байки «Зозуля та Косик», «Бджола та Джміль», «Жайворонки», «Оселка і Ніж», «Собака і Кобила». У своїх творах Г. Сковорода навчав, що справжнє щастя не в грошах, не в «доходном месті», «прибильном званні» чи «знатном домі», не в чинах, розвагах. Найголовніше джерело щастя – корисна для суспільства діяльність, праця, що відповідає «схильностям» людини. Великий психологічний словник визначає схильність як позитивне, внутрішньомотивоване ставлення до якого-небудь заняття. Психологічну основу схильності становить стійка потреба особистості в певній діяльності, коли привабливими є не тільки досягнуті результати, а й процес діяльності. Саме працю, в основі якої лежать здібності людини, видатний мудрець вважав способом для досягнення щастя. А мотивацією до цієї діяльності вбачав у її користі для суспільства.

Особливо виразно ця ідея відображається в байці «Бджола та Шершень». Бджола уособлює працюовиту людину, яка знайшла своє покликання. На перший погляд здається, що щасливим є Шершень, бо він лише їсть мед, здобутий бджолами. Автор байки переконує читачів, що щасливою є Бджола, яка займається улюбленою, корисною для інших (шершнів) працею. «А без сього жити, навіть купаючись у меду, для нас найлютіша мука», – пояснює вона. Отже, Г. Сковорода доводить, що займаючись діяльністю, що відповідає схильностям людини, можна стати по-справжньому щасливим.

На думку мислителя, завдяки людям, праця яких є «сродною», суспільство очищується від своїх вад – пияцтва, ненажерства, марнолюбства, ледарства, паразитування. «Заглуши й приборкай пристрасті твоєї душі й уже тепер звикай панувати над ними» – спонукав Г. Сковорода свого учня.

У байці «Зозуля та Косик», Зозуля тільки те й робить, що співає, і водночас дивується, чому Дрозду, який так само співає, не нудно. Але виявляється, що спів потрібний Дрозду як натхнення до праці, а не є сенсом усього життя.

Але як зрозуміти своє призначення? Щоб відповісти на це запитання, Г. Сковорода звернувся до давньогрецького філософа Епікура: «Вдячність моя блаженній натурі за те, що потрібне зробила неважким, а важке – непотрібним». Отже, людина сама відчуває, до якої діяльності вона має схильність, що їй дається найлегше й найцікавіше.

Існує чимало прикладів, коли творча особистість не може бути щасливою, бо не має можливостей реалізувати свої схильності. Згадаймо страждання Т. Шевченка в часи десятилітнього заслання, коли йому було заборонено писати та малювати. Історія знає багато схожих прикладів: В. Стус, якому не дозволяли писати вірші та вчителювати; І. Багряний, який пережив страшні репресії та заборону займатися творчістю в СРСР, що змусило письменника емігрувати до Німеччини; М. Куліш, якому перешкоджали ставити п'єси на сцені харківського театру. І щасливі ті, хто не лише знаходить своє місце в житті, а й насолоджується процесом і результатом своєї діяльності.

Таким чином, ідея «сродної» праці, яку відстоював Г. Сковорода, є завжди актуальною. Не тільки своєю творчістю, а й власним життям митець довів, що щастя там, де твоє покликання.